

АҚ «Қ.Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті»	
САПА МЕНЕДЖМЕНТІ ЖҮЙЕСІ	
Іс-қимыл тәртібі туралы ереже	
Инклюзивті білім беру ереже	ХС ISO 9000:2015 ХС ISO 9001:2016 ХС ISO 37001:2016
КазТБУ-ББББ-ІҚТТЕ -8.3/8.1-2025-08	Енгізу күні « 18 » маусым 2025 ж.

БЕКІТЕМІН
«Қ.Құлажанов атындағы КазТБУ» ректоры
Л. Байболова
« 18 » маусым 20 25 ж.

САПА МЕНЕДЖМЕНТІ ЖҮЙЕСІ
ИНКЛЮЗИВТІ БІЛІМ БЕРУ ЕРЕЖЕ
КазТБУ-ББББ-ІҚТТЕ -8.3/8.1-2025-08

КЕЛІСІЛДІ
АСЖ проректор
Э.Б. Аскарбеков
« 18 » маусым 2025 ж.

Астана, 2025

Нұсқа: 1.0

БД:

Тіркеу №

«Google диск» бойынша

АЛҒЫ СӨЗ

Осы Ережені Білім беру бағдарламалары басқармасы әзірледі

Осы Ереженің талаптары оқу үдерісін қамтамасыз ететін барлық құрылымдық бөлімшелер үшін міндетті болып табылады.

Осы Ереже "Қ. Құлажанов атындағы ҚазТБУ" АҚ құжаттамасының бөлігі болып табылады.

Осы Ережені мерзімді тексеруді ББББ басшысы 3 жылдан аспайтын аралықпен жүргізеді.

Осы Ережені "Қ. Құлажанов атындағы ҚазТБУ" АҚ ректоры бекітеді және ол бекітілген күннен бастап қолданысқа енгізіледі.

Осы Ережеге өзгерістер оны "Қ. Құлажанов атындағы ҚазТБУ" АҚ қызметінде қолдану нәтижелері бойынша әзірленеді.

7.10.07.12.2022 КҚ күші жойылды деп танылсын «Инклюзивті білім беру туралы ереже», нұсқа: 29.02.2024 ж., № 7 хаттама ғылыми кеңес отырысының шешімдері

МАЗМҰНЫ

Алғы сөз	2
1. Әзірлеуші	4
2. Құжатты әзірлеу мақсаты	4
3. Қолданылу саласы	4
4. Нормативтік сілтемелер	4
5. Терминдер мен анықтамалар	5
6. Қолданылған қысқартулар	7
7. Жалпы ережелер	8
8. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар және мүгедектігі бар адамдар қатарындағы талапкерлермен жұмысқа қойылатын талаптар	8
9. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды қабылдауды ұйымдастыру	8
10. Ғимараттар мен құрылыстардың қолжетімділігіне қойылатын талаптар және оларда қауіпсіз болу	9
11. Білім беру процесін материалдық-техникалық қамтамасыз етуге қойылатын талаптар	10
12. Ерекше білім беру қажеттіліктері бар және мүгедектігі бар білім алушылар үшін білім беру бағдарламаларын бейімдеуге және білім беру үдерісін оқу-әдістемелік қамтамасыз етуге қойылатын талаптар	11
13. Электрондық оқыту мен қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалана отырып, білім беру үдерісін ұйымдастыруға қойылатын талаптар	12
14. Білім беру үдерісін кешенді сүйемелдеуге қойылатын талаптар	12
15. Білім беру үдерісін кадрлармен қамтамасыз ету	12
16. Процеске байланысты тәуекелдер және тәуекелдердің алдын алу шаралары	13
17. Жауапкершілік және өкілеттіктер	13
Келісу парағы Н.СҚЕЖАБ-8.3/8.1-2025-22-02 (міндетті)	15
Танысу парағы Н.СҚЕЖАБ-8.3/8.1-2025-22-03 (міндетті)	16
Тіркеу өзгерістерінің парағы Н.СҚЕЖАБ-8.3/8.1-2025-22-04 (міндетті)	17
Мерзімдік тексерулерді есепке алу парағы Н.СҚЕЖАБ-8.3/8.1-2025-22-05 (міндетті)	18

1. ҚҰЖАТТЫҢ АТАУЫ

1.1 Инклюзивті білім беру туралы ереже ҚазТБУ-ББББ-ІҚТТЕ 8.3/8.1-2025-08

2. ӘЗІРЛЕУШІ

2.1 Білім беру бағдарламалары басқармасы

3. ҚҰЖАТТЫ ӘЗІРЛЕУДІҢ МАҚСАТЫ

3.1 Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламалары бойынша мүгедектер мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды инклюзивті оқытуды қамтамасыз ету бойынша жағдайлар жасау

4. НОРМАТИВТІК СІЛТЕМЕЛЕР

- 4.1 MS ISO9001:2015 Сапа менеджменті жүйесі. Талаптар;
- 4.2 MS ISO9000:2015 Сапа менеджменті жүйесі. Негізгі ережелер мен сөздік;
- 4.3 MC ISO 37001:2016 Сыбайлас жемқорлыққа қарсы менеджмент жүйелері – қолдану жөніндегі талаптар мен ұсыныстар;
- 4.4 «Білім туралы» Қазақстан Республикасының 27.07.2007 жылғы № 319-III Заңы. (15.04.2025 ж. өзгерістер мен толықтырулармен);
- 4.5 «Қазақстан Республикасындағы мерекелер туралы» Қазақстан Республикасының 13.12.2001 жылғы № 267 Заңы. (19.04.2023 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен.);
- 4.6 «Коммерциялық емес ұйымдар туралы» 16.01.2001 жылғы №142-II Заң (01.09.2024 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен.);
- 4.7 Қазақстан Республикасының Заңы 2002 жылғы 11 шілдедегі №343 «Мүмкіндігі шектеулі балаларды әлеуметтік және медициналық-педагогикалық түзеу арқылы қолдау туралы» (01.07.2023 жылғы жағдай бойынша өзгертулер мен толықтырулармен).
- 4.8 Қазақстан Республикасының Заңы 2005 жылғы 13 сәуірдегі №39 «Қазақстан Республикасындағы мүгедектерді әлеуметтік қорғау туралы» (01.01.2023 жылғы жағдай бойынша өзгертулер мен толықтырулармен).
- 4.9 Қазақстан Республикасының Заңы 2008 жылғы 29 желтоқсандағы №114- IV «Арнаулы әлеуметтік қызметтер туралы» (05.11.2022 жылғы жағдай бойынша өзгерістер мен толықтырулармен).
- 4.10 Қазақстан Республикасының Еңбек кодексі №414-V ҚРЗ 23.11.2015 ж. (19.05.2025 ж. өзгерістер мен толықтырулармен);
- 4.11 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2024 жылғы 30 желтоқсандағы № 1143 «Қазақстан Республикасындағы инклюзивті саясаттың 2025-2030 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы»
- 4.12 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 2023 жылғы 28 наурыздағы № 248 «Бекіту туралы Қазақстан Республикасында жоғары білім беруді және ғылымды дамытудың 2023-2029 жылдарға арналған тұжырымдамалары» (14.06.2024 ж. өзгерістер мен толықтырулармен);
- 4.13 ҚР Үкіметінің Қаулысы 31.12.2015 қ. № 1193 « Азаматтық қызметшілерге туралы, мемлекеттік бюджет қаражаты есебінен ұсталатын ұйымдардың қызметкерлеріне, қазыналық кәсіпорындардың қызметкерлеріне еңбекақы төлеу туралы ақпарат» (17.07.2024 ж. өзгерістер мен толықтырулармен);
- 4.14 Қазақстан Республикасы Үкіметінің қаулысы 12 қазан 2021 жылдың № 726 "Бекіту туралы «Сапалы білім беру ұлттық жобасы. Білімді ұлт».
- 4.15 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 30.10.2018 жылғы № 595 бұйрығы. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдары қызметінің үлгілік қағидаларын бекіту туралы» (өзгерістер мен толықтырулармен 24.06.2024ж);
- 4.16 «Жоғары және жоғары оқу орнынан кейінгі білім берудің мемлекеттік жалпыға міндетті стандарттарын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Білім және ғылым

министрлігінің 20.07.2022 жылғы № 2 бұйрығы (22.04.2025ж. өзгертулер мен толықтырулармен);

4.17 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 20.04.2011 жылғы № 152 бұйрығы. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарында оқытудың кредиттік технологиясы бойынша оқу үдерісін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» (өзгертулер мен толықтырулармен 26.03.2025ж);

4.18 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 20.03.2015 жылғы № 137 бұйрығы. «Білім беру ұйымдарына қашықтықтан оқытуды қамтамасыз етуге қойылатын талаптарды және жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білімнің білім беру бағдарламалары бойынша қашықтықтан оқыту және онлайн оқыту нысанында оқу үдерісін ұйымдастыру қағидаларын бекіту туралы» (өзгерістер мен толықтырулармен 21.05.2024 ж.);

4.19 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 17.06.2015 жылғы № 391 бұйрығы «Білім беру қызметіне қойылатын біліктілік талаптарын және олардың сәйкестігін растайтын құжаттар тізбесін бекіту туралы» (өзгертулер мен толықтырулармен бірге 05.01.2024ж);

4.20 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 31.10.2018 жылғы № 606 «Әділет академиясын қоспағанда, жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының профессорлық-оқытушылық құрамының жалпы санын есептеу үшін білім алушылар санының оқытушыларға орташа арақатынасын бекіту туралы бұйрығы, әскери, арнаулы оқу орындары, мәдениет саласындағы білім беру ұйымдары» (24.10.2023 жылғы өзгерістер мен толықтырулармен);

4.21 Қазақстан Республикасы Білім және ғылым министрлігінің 20.11.2023 жылғы № 591 бұйрығы. «Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру ұйымдарының мұғалімдеріне (профессорлық-оқытушылық құрамына) арналған кәсіби стандартты бекіту туралы» (06.12.2023 ж. өзгертулер мен толықтырулармен);

4.22 «Академиялық саясат» ҚазТБУ-БББ-ІҚТТ-8.3/8.1-2025-01;

4.23 Білім беру бағдарламалары бойынша оқу үдерісін жоспарлау, ұйымдастыру және мониторингілеу регламенті ҚазТБУ-БББ-Р-8.3/8.1-2025-01;

4.24 «ҚазҰТБ» АҚ «ПОҚ лауазымдарының біліктілік сипаттамасы»;

4.25 «Білім беру қызметінің сапасын ішкі қамтамасыз ету саясаты»

5. ТЕРМИНДЕР МЕН АНЫҚТАМАЛАР

Термин	Анықтамасы
Академиялық адалдық	білім беру бағдарламаларын игеру және білім беру қызметін жүзеге асыру кезіндегі, оның ішінде жазбаша жұмыстарды (бақылау, курстық, эссе, дипломдық, диссертациялық) орындау, өз ұстанымын білдіру, білім беру процесіне қатысушылар арасындағы қарым-қатынастардағы мінез-құлық нормаларын белгілейтін құндылықтар мен принциптер жиынтығы.
Сыбайлас жемқорлыққа қарсы саясат Университетінің	сыбайлас жемқорлық тәуекелдерін төмендетуге, сыбайлас жемқорлыққа қарсы мәдениетті қалыптастыруға, қоғамның университет қызметіне деген сенімін арттыруға бағытталған әкімшілік және ұйымдастырушылық шаралар.
Бакалавриат	кемінде 240 академиялық кредитті міндетті түрде игере отырып, тиісті білім беру бағдарламасы бойынша "бакалавр" дәрежесін бере отырып, кадрлар даярлауға бағытталған жоғары білім деңгейі.
Инклюзивті білім беру	ерекше білім беру қажеттіліктері мен жеке мүмкіндіктерді ескере отырып, барлық білім алушылар үшін білімге тең қолжетімділікті қамтамасыз ететін процесс.

Мүгедектік	дене функцияларының тұрақты бұзылуымен денсаулықтың бұзылуына байланысты адам өмірінің шектелу дәрежесі.
Ерекше білім берілуіне қажеттілігі бар тұлғалар (балалар)	тиісті деңгейдегі білім алу және қосымша білім алу үшін арнайы жағдайларда тұрақты немесе уақытша қажеттіліктерді сезінетін адамдар (балалар).
Тұлғалар мүгедектігіне байланысты	дене функцияларының тұрақты бұзылуымен, аурулармен, жарақаттармен (жаралармен, жарақаттармен, контузиялармен), олардың салдарымен, тіршілік әрекетінің шектелуіне және оны әлеуметтік қорғау қажеттілігіне әкелетін ақаулармен байланысты денсаулығының бұзылуы бар адам.
Медициналық-әлеуметтік сараптама	мүгедектікті және (немесе) еңбекке қабілеттілігінен айырылу дәрежесін белгілей отырып (белгілемей), куәландырылатын адамның дене функцияларының тұрақты бұзылуынан туындаған тіршілік әрекетінің шектеулерін бағалау, сондай-ақ оның әлеуметтік қорғау шараларына қажеттіліктерін айқындау.
Тірек-қимыл жүйесі	(тірек-қимыл аппараты, тірек-қимыл жүйесі, тірек-қимыл жүйесі, тірек-қимыл жүйесі) - қаңқа сүйектерінің, олардың қосылыстарының (буындары мен синартроздарының) және соматикалық бұлшықеттердің функционалдық жиынтығы, локомотивті жүйке реттеуі арқылы позаны, мимиканы және басқа да қозғалыс әрекеттерін, басқа мүшелер жүйелерімен қатар, адам ағзасын және басқа да қозғалыс әрекеттерін қолдайды. денелер.
Мүмкіндігі шектеулі білім алушы (студент) денсаулық мүмкіндіктерімен	мүмкіндігі шектеулі адам (бұдан әрі – мүмкіндігі шектеулі білім алушылар/ мүмкіндігі шектеулі Адам)-психологиялық-медициналық-педагогикалық комиссиямен расталған және арнайы жағдайлар жасамай білім алуға кедергі келтіретін физикалық және (немесе) психологиялық дамуында кемшіліктері бар жеке тұлға.
Мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік оңалту	адамдардың және мүгедектіктің тіршілік әрекетінің шектеулерін еңсеруі үшін жағдайлар жасауға, әлеуметтік мәртебесін қалпына келтіруге, олардың әлеуметтік-тұрмыстық және қоршаған ортаға бейімделуіне бағытталған шаралар кешені.
Мүгедектігі бар адамдарды әлеуметтік қорғау	әлеуметтік көмек, медициналық, әлеуметтік және кәсіптік оңалту, білім беру және басқа азаматтармен қоғам өміріне қатысуға тең мүмкіндіктер жасауға бағытталған өзге де шараларды ұсыну.
Әлеуметтік бейімдеу	жеке тұлғаның әлеуметтік орта жағдайларына белсенді бейімделу процесі; жеке тұлғаның әлеуметтік ортамен өзара әрекеттесу түрі.

Арнайы шарттар	арнайы білім беру бағдарламалары мен оқыту мен тәрбиелеу әдістерін, арнайы оқулықтарды, оқу құралдары мен дидактикалық материалдарды, ұжымдық және жеке пайдалануға арналған арнайы техникалық оқыту құралдарын пайдалану, білім алушыларға қажетті техникалық көмек көрсететін ассистенттің (көмекшінің) қызметтерін ұсыну, топтық, жеке сабақтар өткізу, университет ғимараттарына кіруді қамтамасыз ету және онсыз мүмкін емес немесе мүмкіндігі шектеулі студенттердің білім беру бағдарламаларын игеруі қиын
Толеранттылық	(лат.толеранттылық – "шыдамдылық, шыдамдылық, төзімділік") - дүниетанымға, өмір салтына, мінез-құлық пен әдет-ғұрыпқа төзімділікті білдіретін социологиялық термин. Төзімділік немқұрайлылыққа тең келмейді. Бұл басқа дүниетанымды немесе өмір салтын қабылдауды білдірмейді, ол басқаларға өз дүниетанымына сәйкес өмір сүру құқығын беруден тұрады

6. ҚОЛДАНЫЛҒАН ҚЫСҚАРТУЛАР

Қысқарту	Толық атауы
ІНҚ	Ішкі нормативтік құжаттар
ҚР ҰЭМ	Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігі
ЖЖОКБҰ	Жоғары және (немесе) жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру
АҚИА	Сапаны қамтамасыз ету және аккредиттеу бөлімі
ООП	Ерекше білім беру қажеттіліктері
ББ	Білім беру бағдарламасы
ОПнТ	Тәжірибе және жұмысқа орналастыру бөлімі
АҚҚ	Денсаулықтың шектеулі мүмкіндіктері
УИТ	Ақпараттық жүйелер басқармасы технологиялық
ПОҚ	Профессорлық-оқытушылық құрам
ҚР	Қазақстан Республикасы
БК	Құрылымдық бөлімше
СБӨ	Әлеуметтік-психологиялық қолдау
ӨДМ	Оқу-әдістемелік жұмыс
БББ	Убілім беру бағдарламаларының басқармасы
Университет	"Қ.Құлажанов атындағы Қазақ технология және бизнес университеті" АҚ
ОР	Офис Тіркеуші

7. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

7.1 Ереже жоғары сапалы білім алуға қолжетімділікті қамтамасыз ету, мүмкіндіктерді теңестіру және білім алушылардың білім жетістіктеріндегі алшақтықты қысқарту мақсатында жүзеге асырылатын ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін жағдай жасау жөніндегі Университеттің қызметін айқындайды.

7.2 Университеттің инклюзивті білім беруді іске асыру шарттары деп сапалы білім алуға қолжетімділікті, тең мүмкіндіктерді және ЕББ-мен білім алушылардың білім жетістіктеріндегі алшақтықты қысқартуды қамтамасыз ететін жағдайлар түсініледі.

7.3 Ереженің талаптарын университеттің барлық қызметкерлері мен білім алушылары орындауға міндетті.

8. ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР ЖӘНЕ МҮГЕДЕКТІГІ БАР АДАМДАР ҚАТАРЫНДАҒЫ ТАЛАПкерлермен жұмысқа қойылатын ТАЛАПТАР

8.1 ОР бар талапкерлердің кәсіби бағдары олардың саналы және барабар кәсіби өзін-өзі анықтауына ықпал етуі керек

8.2 Мүгедектігі бар және ОР-мен ауыратын адамдардың денсаулығының және психикасының ерекшеліктерін диагностикалау қажеттілігіне байланысты өзіндік ерекшеліктері бар адамдардың кәсіптік бағдарлануы, бейімделмеу сипаты, оларды оңалту, түзету, өтемақы жөніндегі іс-шараларды жүзеге асыру.

8.3 Кәсіптік бағдарлау кезінде білім алушыға денсаулық жағдайына, оңалтудың жеке бағдарламасында көрсетілген ұсынымдарға, өзінің мүдделеріне, бейімділіктері мен қабілеттеріне сәйкес Қолжетімді даярлықтың бір немесе бірнеше бағыттарын (бейіндерді, бейіндік бағыттарды) таңдау ерекше маңызға ие.

8.4 Университеттегі кәсіптік бағдар беру жұмысының негізгі нысандары Ашық есік күндері, білім алушылар мен олардың ата-аналары (заңды өкілдері) үшін қабылдау және оқыту мәселелері бойынша жеке консультациялар, жарнамалық-ақпараттық.

9. ЕРЕКШЕ БІЛІМ БЕРУ ҚАЖЕТТІЛІКТЕРІ БАР АДАМДАРДЫ ҚАБЫЛДАУДЫ ҰЙЫМДАСТЫРУ

9.1 Жоғары білім беру ББ бойынша оқуға медициналық-элеуметтік сараптаманың қорытындысына сәйкес білім беру ұйымында оқуға қарсы көрсетілмеген ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар қабылданады.

9.2 Бірінші және екінші топтағы мүгедектігі бар адамдар үшін университетке түсу кезінде ҚР Үкіметі айқындайтын мөлшерде қабылдау квотасы көзделеді.

9.3 Білім беру гранттарын бюджеттік қаржыландыру арқылы тегін мемлекеттік білім алуға арналған конкурсқа қатысқан кезде көрсеткіштер бірдей болған жағдайда бірінші және екінші топтағы мүгедек адамдардың, медициналық қорытындыға сәйкес тиісті білім беру ұйымдарында оқуға қарсы көрсетілмеген мүгедектігі бар балалардың басым құқығы болады.

9.4 Мемлекеттік тапсырыс немесе грант бойынша оқитын мүгедектігі бар адамдарға стипендиялық жеңілдіктер Қазақстан Республикасының заңнамасына сәйкес беріледі.

9.5 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар оқуға түсу кезінде стандартты құжаттар жиынтығын тапсырады және өз қалауы бойынша мынадай құжаттардың біреуінің түпнұсқасын немесе көшірмесін ұсынады:

9.5.1 медициналық комиссияның қорытындысы;

9.5.2 медициналық-элеуметтік сараптама мекемесі берген мүгедектік туралы анықтама.

9.6 Университетте ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдарды оқыту басқа білім алушылармен бірлесіп ұйымдастырылады.

9.7 Университетте ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың арнайы есебі жүргізіледі.

9.8 Арнайы есепке алуды қабылдау комиссиясынан алынған мәліметтер негізінде элеуметтік-психологиялық қолдау маманы, білім алушыларға қызмет көрсету орталығы, факультеттер жүзеге асырады.

10. ҒИМАРАТТАР МЕН ҚҰРЫЛЫСТАРДЫҢ ҚОЛЖЕТІМДІЛІГІНЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР ЖӘНЕ ОЛАРДА ҚАУІПСІЗ БОЛУ

10.1 Университет аумағы мүгедектігі бар адамдар мен ерекше білім беру қажеттілігі бар адамдардың кедергісіз, қауіпсіз және ыңғайлы жүріп-тұру шарттарына сәйкес келуі тиіс (қозғалыс жолдарының қолжетімділігін, ақпараттық-навигациялық қолдау құралдарының

болуын, баспалдақтардың пандустармен немесе көтергіш құрылғылармен қайталануын, баспалдақтар мен пандустардың тұтқалармен жабдықталуын, есіктер мен баспалдақтардың қарама-қарсы бояуын, автокөлік құралдарын қоюға арналған орындарды бөлуді қамтамасыз ету талап етіледі).

10.2 Ғимаратта тірек-қимыл аппараты бұзылған адамдар үшін кемінде бір кіреберіс болуы керек.

10.3 Кресло-арбаларда қозғалатын адамдар болуы мүмкін үй-жайларды қолжетімді кіреберіс деңгейінде орналастыру керек.

10.4 Ғимараттың биіктігі бойымен үй-жайларды басқаша орналастырған кезде баспалдақтардан басқа пандустар, көтергіш платформалар немесе лифтілер қарастырылуы керек.

10.5 Бағдарлау мен навигацияға арналған кешенді ақпараттық жүйе мүмкіндігі шектеулі және мүмкіндігі шектеулі студенттерге бейімделуі керек.

10.6 Оқу үйі - жайларында (дәріс аудиторияларында, семинар, практикалық сабақтар мен зертханалық жұмыстарды өткізуге арналған кабинеттерде, оқу шеберханаларында, оқу-ғылыми зертханалар мен орталықтарда, кітапханада және өзге де үй-жайларда) ерекше білім беру қажеттілігі бар немесе мүгедектігі бар білім алушылар болған кезде олар үшін 1-2 орынды жабдықтауды көздеу мүмкіндігі болуы тиіс.

10.6.1 Стандартты аудиторияларда қажет болған жағдайда терезе жанындағы қатардағы және ортаңғы қатардағы бірінші үстелдерді көру және есту қабілеті бұзылған оқушылар үшін қамтамасыз ету, ал мүгедектер арбасында қозғалатын оқушылар үшін есік алдындағы қатардағы 1-2 бірінші үстелді бөлу.

10.7 Аз мобильді білім алушылар үшін қолжетімді кем дегенде бір дәретхана кабинасын орналастыру қажет.

11. БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН МАТЕРИАЛДЫҚ-ТЕХНИКАЛЫҚ ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

11.1 Нашар еститін білім алушылар үшін (олар болған жағдайда) сурдотехникалық құралдарды пайдалану оқу процесін оңтайландыру құралы, өтемақы, жоғалған немесе бұзылған есту функциясының құралы болып табылады

11.1. Есту қабілеті бұзылған адамдар оқытылатын оқу аудиториясы (мұндай білім алушылар болған жағдайда) радио сыныбымен, компьютерлік техникамен, аудиотехникамен (акустикалық күшейткіш және динамиктер), бейнетехникамен (мультимедиялық проектор), электрондық тақтамен, мультимедиялық жүйемен жабдықталуы тиіс.

11.1.2 нашар еститіндерді оқытуда бейнематериалдар да ерекше рөл атқарады

11.2 нашар көретін білім алушылар үшін (олар болған жағдайда) дәріс және оқу аудиторияларында қашықтағы объектілерді (мысалы, тақтадағы мәтінді немесе экрандағы слайдты) қашықтықтан қарау үшін бейне үлкейткіштердің көмегімен қарау мүмкіндігін қарастыру қажет.

11.3 Тірек-қимыл аппараты бұзылған білім алушылар үшін ақпаратты енгізудің баламалы құрылғыларын пайдалану қажет. Операциялық жүйелердің қол жетімділік мүмкіндіктерін пайдалану ұсынылады, мысалы, мәтінді енгізуге болатын экрандық пернетақта, мәтінді енгізу әрекеттерін реттеу, пернетақта немесе тінтуір арқылы кескіндер.

12. ЕҚБ БАР ЖӘНЕ МҮГЕДЕКТІГІ БАР БІЛІМ АЛУШЫЛАР ҮШІН БІЛІМ БЕРУ БАҒДАРЛАМАРЫН БЕЙІМДЕУГЕ ЖӘНЕ БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ОҚУ-ӘДІСТЕМЕЛІК ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

12.1 Бейімдеу пәндерін енгізу жылы білім беру бағдарламасына (бұдан әрі - бағдарлама) сәйкес ББ) білім беру және коммуникативтік дағдылардың бұзылуын қосымша дараланған түзетуге, ЕҚБ және мүгедектігі бар студенттердің кәсіптік және әлеуметтік бейімделуіне арналған.

12.2 Бейімделу пәндерінің жиынтығы ерекше білім беру қажеттіліктері бар және мүгедектігі бар білім алушылардың нақты жағдайы мен жеке қажеттіліктеріне қарай айқындалады. Мұндай пәндерді оқу жоспарына енгізуді белгіленген тәртіппен білім беру бағдарламалары басқармасы (бұдан әрі-ЕББ) ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар контингентінің санын ескере отырып, бітіруші кафедралармен бірлесіп жүргізеді.

12.3 Әрбір жеке жағдайда оқыту әдістерін таңдау білім, білік, дағды және кәсіби дайындық деңгейіне қарай жүзеге асырылады профессорлық-оқытушылық құрамның (бұдан әрі ПОҚ) университеттің, әдістемелік және материалдық-техникалық қамтамасыз ету, білім алушылардың ақпаратты қабылдау ерекшеліктері, дайындалуға уақыттың болуы және т.б. Білім беру үдерісінде басқа студенттермен толыққанды тұлғааралық қарым-қатынас орнатуға көмектесу, студенттік топта жайлы психологиялық ахуал туғызу мақсатында оқытудың әлеуметтік-белсенді және рефлексиялық әдістерін, әлеуметтік-мәдени оңалту технологияларын қолдану ұсынылады.

12.4 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер, басқа білім алушылардан айырмашылығы, материалды қабылдаудың, өңдеудің өзіндік ерекшеліктеріне ие. Оқу материалдарын іріктеу және әзірлеу осы материалды әртүрлі нысандарда, атап айтқанда есту қабілеті бұзылған білім алушылар ақпаратты визуалды, көру қабілеті бұзылған - аудиалды түрде (мысалы, сөйлеу синтезаторы бағдарламаларын қолдана отырып) алуы үшін қамтамасыз етуді ескере отырып жүргізілуі тиіс.

12.5 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылардың кәсіптік практикадан өту орындарын айқындау кезінде мүгедектігі бар адамдарды оңалтудың жеке бағдарламасында қамтылған медициналық-әлеуметтік сараптама нәтижелері бойынша ұсынылған еңбек жағдайлары мен түрлеріне қатысты ұсынымдарды, деректерді ескеру қажет.

12.6 Білім алушылардың үлгерімін ағымдық бақылау, аралық және қорытынды аттестаттау процедураларын жүзеге асыру үшін ерекше білім беру қажеттіліктері бар білім алушылар үшін бейімделген бағалау қорларының қорлары құрылады, бұл олардың оқу нәтижелеріне қол жеткізуін және білім беру ұйымында көзделген барлық құзыреттердің қалыптасу деңгейін бағалауға мүмкіндік береді. .

12.7 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін ағымдағы, аралық және қорытынды аттестаттауды өткізу нысаны жеке психофизикалық ерекшеліктерін ескере отырып белгіленеді (ауызша, қағаз жүзінде, компьютерде жазбаша, тестілеу түрінде және т.б.). Қажет болса, мұндай білім алушыларға аттестаттаудан өту кезінде жауап дайындауға қосымша уақыт беріледі.

12.8 Ерекше білім беру қажеттіліктері және мүгедектігі бар білім алушылар өздерінің ерекшеліктері мен білім беру қажеттіліктерін ескере отырып, белгіленген мерзімде жеке оқу жоспары бойынша білім ала алады. Жеке жоспарды құрастыру кезінде сабақтарды өткізудің әртүрлі нұсқаларын қарастыру қажет: (академиялық топта немесе жеке түрде), қашықтықтан білім беру технологияларын пайдалана отырып, үйде.

13. ЭЛЕКТРОНДЫҚ ОҚЫТУ МЕН ҚАШЫҚТЫҚТАН БІЛІМ БЕРУ ТЕХНОЛОГИЯЛАРЫН ПАЙДАЛАНА ОТЫРЫП, БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН ҰЙЫМДАСТЫРУҒА ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

13.1 Білім беру сайттарын әзірлеу кезінде мыналарға назар аудару қажет, интерфейс те, контент те тыңдаушылардың ең көп санының қажеттіліктерін қанағаттандыруы үшін, яғни. әмбебап дизайнға ие.

13.2 Оқу материалдарын іріктеу және әзірлеу есту қабілеті бұзылған білім алушыларға ақпаратты көрнекі түрде, көру қабілеті бұзылған адамдарға есту арқылы алуды қамтамасыз ететін әртүрлі нысандарда материалды қамтамасыз ету мүмкіндігін ескере отырып жүргізілуі тиіс.

13.3 Жеке жоспар бойынша ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларды оқытуды ұйымдастыру кезінде электронды оқыту мен қашықтықтан білім беру технологияларын кеңінен қолдануды қамтамасыз ету қажет. Оқытуды ұйымдастырудың бұл түрінің

артықшылығы - оқу іс-әрекетінің әдістері мен қарқынын дараландыру, нақты міндеттерді шешуде оның іс-әрекетін қадағалау және қажетті түзетулерді енгізу мүмкіндігі. Электрондық оқыту және қашықтықтан білім беру технологиялары сонымен қатар оқытушымен ғана емес, басқа білім алушылармен де қарым-қатынас жасау, танымдық іс-әрекет үдерісіндегі ынтымақтастықты қамтамасыз етуі керек.

14. БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН КЕШЕНДІ СҮЙЕМЕЛДЕУГЕ ҚОЙЫЛАТЫН ТАЛАПТАР

14.1 ЕҚБ бар тұлғалардың білім беру үдерісін кешенді қамтамасыз ету мыналарды қамтиды өзін: ұйымдастырушылық-педагогикалық, психологиялық-педагогикалық, медициналық- сауықтыру және әлеуметтік сүйемелдеу.

14.2 Ұйымдастырушылық-педагогикалық қолдау инклюзивті білім беру жағдайында оқу үдерісінің кестесіне сәйкес мүгедек білім алушының оқуын бақылауға бағытталған.

14.2.1 Ұйымдастырушылық-педагогикалық қолдау мыналарды қамтуы мүмкін:

14.2.1.1 сабаққа қатысуды бақылау;

14.2.1.2 өзін-өзі басқаруды ұйымдастыруға көмекауырған жағдайда жұмыс туралы;

14.2.1.3 ұзақ уақыт бойы қатыспаған студенттер үшін жеке консультациялар ұйымдастыру;

14.2.1.4 аттестаттауды, сынақтарды, емтихандарды тапсыруды, аттестаттауды таратуды бақылау және академиялық берешектер;

14.2.1.5 оқу үдерісінде оқытушы-білім алушы-білім алушының ЕҚБ-мен өзара әрекеттесуін түзету;

14.2.1.6 мүгедектігі бар білім алушылардың психофизикалық ерекшеліктері бойынша оқытушылар мен қызметкерлерге кеңес беру, қиындық жағдайларын түзету;

14.2.1.7 оқытушыларға, әдіскерлерге және т.б. арналған нұсқаулықтар мен семинарлар.

14.2.2 Мүгедектігі бар адамдар мен ерекше білім беру қажеттіліктері бар адамдар үшін білім беру процесін ұйымдастырушылық-педагогикалық қолдаудың іске асырылуын жалпы бақылауды куратор-эдвайзерлер, кафедра меңгерушілері және әлеуметтік-психологиялық қолдау маманы жүзеге асырады.

14.3 Ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларды психологиялық-педагогикалық қолдау оқуда, қарым-қатынаста, әлеуметтік бейімделуде қиындықтары бар білім алушылар үшін жүзеге асырылады және мүгедектігі бар және ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғалардың жеке басын зерттеуге, дамытуға және түзетуге, оның кәсіби қалыптасуына бағытталған. бастап психодиагностикалық процедуралардың көмегімен психопрофилактика, тұлғалық жетістіктерді түзету.

14.3.1 Мүгедектігі бар адамдарды және ЕҚБ бар адамдарды психологиялық-педагогикалық қолдауды жүзеге асырады маман әлеуметтік-психологиялық қолдау.

14.4 Мүгедектігі бар адамдарды және ЕҚБ бар адамдарды әлеуметтік қолдау білім беру үдерісін кешенді қолдау шараларын қамтиды, соның ішінде:

14.4.1 тұрмыстық мәселелерді шешуді, медициналық пункттердің қызметтерін көрсетуді қоса алғанда, білім беру үдерісіне ілеспе және оларды әлеуметтік қолдауға бағытталған іс-шаралар;

14.4.2 қалыптастыру үшін қажетті толерантты әлеуметтік-мәдени органы құру қатысудың азаматтық, құқықтық және кәсіби ұстанымдары, ұжымның барлық мүшелерінің қарым-қатынас пен ынтымақтастыққа дайындығы, әлеуметтік, тұлғалық және мәдени айырмашылықтарды толеранттылықпен қабылдау қабілеті.

14.5 Мүгедектігі бар адамдарды және ЕҚБ бар адамдарды әлеуметтік қолдау үшін жауапкершілік эдвайзерлерге, кафедра меңгерушілеріне жүктеледі, маман әлеуметтік-психологиялық қолдауды.

14.6 Білім беру ұйымының дене шынықтыру пәнін меңгерудің ерекше тәртібін белгілеуі.

14.6.1 Мүмкіндігі шектеулі жандар мен ЕҚБ бар адамдар үшін көрсетілген пәнді

меңгерудің арнайы тәртібін белгілейді. негізінде және денсаулық қағидаттарын сақтау жинақтар және бейімделген дене шынықтыру.

14.7 Түлектерді қорытынды аттестаттау оғжмүмкіндіктері шектеулі адамдармен денсаулық (бұдан әрі - АҚК) мүмкіндігі шектеулі студенттердің жеке ерекшеліктерін ескере отырып жүргізіледі.

14.8 Оқуды аяқтағаннан кейін мүмкіндігі шектеулі түлектер басқа түлектер сияқты кәсіптік қызметтің салалары мен объектілерін игеріп, стандарттарда көрсетілген кәсіптік қызметтің барлық түрлерін жүзеге асыруға және стандарттарда көрсетілген барлық кәсіптік міндеттерді шешуге дайын болуы керек.

14.9 Оқыту бағдарламасын меңгеру нәтижесінде мүмкіндігі шектеулі түлек барлық түлектер сияқты құзыреттіліктерді қалыптастыруы керек. Жалпы тізімнен қандай да бір құзыреттерді алып тастауға немесе мүмкіндігі шектеулі түлектерге қатысты қосымша құзыреттерді енгізуге жол берілмейді.

14.10 Қорытынды аттестаттауды өткізу кезінде келесі жалпы талаптардың сақталуы қамтамасыз етіледі талаптардың:

1) мүмкіндігі шектеулі студенттерге қорытынды аттестаттауды бір аудиторияда денсаулығы шектеулі студенттермен бірге өткізу, егер бұл студенттерге қорытынды аттестаттаудан өтуде қиындықтар туғызбаса;

2) аудиторияда мүмкіндігі шектеулі студенттерге олардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық көмек көрсететін ассистенттің (ассистенттердің) болуы (жұмыс орнын алу, қозғалу, тапсырманы оқу және орындау, мемлекеттік емтихан комиссиясының мүшелерімен қарым-қатынас жасау).;

3) мүмкіндігі шектеулі студенттерге мемлекеттік қорытынды аттестаттаудан өту кезінде олардың жеке ерекшеліктерін ескере отырып, қажетті техникалық құралдарды пайдалану;

4) мүмкіндігі шектеулі студенттердің аудиторияларға, дәретханаларға және басқа үй-жайларға кедергісіз кіру мүмкіндігін, сондай-ақ олардың көрсетілген үй-жайларда болуын қамтамасыз ету (пандустардың, тұтқалардың, кеңейтілген есіктердің, лифттердің болуы, лифттер болмаған жағдайда аудитория бірінші қабатта орналасуы керек, арнайы орындардың болуы). және басқа құрылғылар).

15. БІЛІМ БЕРУ ҮДЕРІСІН КАДРЛАРМЕН ҚАМТАМАСЫЗ ЕТУ

15.1 Университет мүмкіндігі шектеулі студенттерді оқыту мен тәрбиелеудің арнайы педагогикалық тәсілдері мен әдістерін меңгерген ПОҚ-ны қамтамасыз етеді және осындай қызметкерлерді университетке тартуға жәрдемдеседі.

15.2 ПОҚ Университеттің міндеті мүмкіндігі шектеулі студенттердің психофизикалық дамуының ерекшеліктерін және олардың денсаулық жағдайын ескеру, аталған санаттағы студенттердің білім алуына қажетті арнайы шарттарды сақтау, өзара әрекеттесу, кезінде қажеттіліктің болуы, медицина қызметкерлерімен.

15.3 Қажет болған жағдайда Университет қызметкерлеріне тьютор, педагог-психолог, әлеуметтік педагог (әлеуметтік қызметкер), арнайы техникалық және бағдарламалық қамтамасыз ету бойынша маман лауазымдары енгізілуі мүмкін. білім беру құралдары және басқа да қажетті мүмкіндігі шектеулі студенттердің оқу-тәрбие процесін жан-жақты қамтамасыз ету мақсатында мамандар.

16. ПРОЦЕСКЕ БАЙЛАНЫСТЫ ТӘУЕКЕЛДЕР ЖӘНЕ ТӘУЕКЕЛДЕРДІҢ АЛДЫН АЛУ ШАРАЛАРЫ

16.1 Байланысты тәуекелдер:

16.2 Тәуекелдердің алдын алу бойынша іс-

	шаралар:
<ul style="list-style-type: none"> • ерекше қажеттіліктері бар адамдармен жұмыс істеуде ПОҚ-ның практикалық дағдылардың жетіспеушілігі; • инклюзивті білім беруді қамтамасыз ету үшін арнайы жабдықтың болмауы; • ерекше қажеттіліктері бар адамдарға қоғамның дайын еместігі. 	<ul style="list-style-type: none"> • білім беру қызметкерлерін даярлау, қайта даярлау және олардың біліктілігін арттыру жүйесін жаңғырту; • оқытушылар құрамы үшін тұрақты тренингтер мен семинарлар; • ПОҚ-ның біліктілігін уақтылы арттыруды бақылау • ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттерге қолжетімділікті анықтау үшін ішкі аудит жүргізу; • қажетті құрал-жабдықтарды сатып алуға қаражат бөлу; • ерекше білім беру қажеттіліктері бар тұлғаларға бейімделген электрондық оқулықтар мен оқу-әдістемелік кешендерді сатып алу, мүмкіндіктері шектеулі және ерекше білім беру қажеттіліктері бар студенттер үшін үй-жайларды көрнекі, дыбыстық, тактильді ақпаратпен жабдықтау (қажет болған жағдайда); • университет студенттері арасында тәрбие жұмысын жүргізу; • қоғам үшін барлық студенттердің бірдей құндылығын мойындау.

17. ЖАУАПКЕРШІЛІК ЖӘНЕ ӨКІЛЕТТІКТЕР

17.1 Құрылымдық бөлімшелердің және лауазымды тұлғалардың құжатталған ақпаратты басқару бойынша өкілеттіктерін бөлу:

Бөлімше	Өкілеттіктер
Әкімшілік-шаруашылық басқару	<ul style="list-style-type: none"> • іргелес аумақтың, кіреберіс жолдардың және ғимарат ішіндегі қозғалыс жолдарының қолжетімділігін арттыру: есіктер мен баспалдақтардың қарама-қарсы бояуы, тұраққа арналған орындар кедергісіз кіруге жол бермеу (арнайы техника, көтергіш, пандус, шақыру түймесі және т.б.); • ЕҚБ бар білім алушылар үшін үй-жайларды көрнекі, дыбыстық, тактильді ақпаратпен жарақтандыру; • ЕҚБ бар білім алушылар үшін арнайы жабдықталған санитарлық-гигиеналық үй-жайлардың (таяныштар, тұтқалар, мамандандырылған сантехникалық құрылғы және т.б.) жабдыкталуын қамтамасыз ету.; • кітапханадағы арнайы орындарды жабдықтау; • қажет болған жағдайда ЕБҚ бар білім алушылар үшін арнайы аппаратураны, техникалық құралдарды және т.б. сатып алу; • КҚИ бар және мүгедектігі бар білім алушылардың қажеттіліктеріне бейімделген жатақханада тұрудың тұрмыстық жағдайларын қамтамасыз ету; • арнайы жабдықтармен жарақтандыру ЕБҚ бар және мүгедектігі бар адамдар үшін бейімделген спорттық жабдықтармен.
Барлық қызметкерлер	<ul style="list-style-type: none"> • СМЖ-ның тек өзектендірілген құжатталған ақпаратын қолдану.

Медициналық пункт	<ul style="list-style-type: none"> • мүгедектігі бар және ЕБҚ бар білім алушыларға медициналық-сауықтыру қызметін көрсетуді ұйымдастыру
ӨК, факультеттер	<ul style="list-style-type: none"> • қабылдау науқаны шеңберінде ЕБҚ және мүгедектігі бар талапкерлермен консультациялар өткізу.
АҚЖ маманы	<ul style="list-style-type: none"> • мүгедектігі бар және ЕБҚ бар білім алушыларды психологиялық-педагогикалық қолдауды ұйымдастыру;
	<ul style="list-style-type: none"> • жүзеге асырдыескерту кеңес беріңізмен мүгедектігі бар білім алушылардың психофизикалық ерекшеліктері бойынша оқытушылар мен қызметкерлер; • жүзеге асырдыескерту ұйымдастыруй жеке консультациялар.
БББ, факультеттер, АТ ББ	<ul style="list-style-type: none"> • мүгедектігі бар тұлғалар мен ЕҚБ бар тұлғалар арасынан шыққан түлектерге табысты жұмыс іздеуде көмек көрсету: өзекті бос жұмыс орындарын ұсыну, әңгімелесуге дайындалу, түйіндеме құрастыру; • осы білім алушылар үшін олардың қолжетімділік талаптарын ескере отырып, мүгедектігі бар тұлғалар мен ЕБҚ бар тұлғалар үшін тағылымдамадан өту орындарын таңдау; • мүгедектігі бар тұлғалар мен ЕБҚ бар тұлғалар қатарынан түлектердің жұмысқа орналасуын мониторингілеу.
БББ	<ul style="list-style-type: none"> • әзірлеу және өзектендіру Университеттің ІНҚ үшін инклюзивті білім беру
БББ, УИТ	<ul style="list-style-type: none"> • актсайттағы ақпаратты жүзеге асыру инклюзивті білім беруді ұйымдастыру бойынша; • инклюзивті білім беру шеңберінде білім беру қызметтерін алу мәселелері бойынша мүгедектігі бар және ЕБҚ бар мектеп оқушылары үшін семинарлар/вебинарлар өткізу.
БББ, ПҚҚ және біліктілікті арттыру мамандары.	<ul style="list-style-type: none"> • мүгедектігі бар тұлғалар мен ЕБҚ бар тұлғалар үшін білім беру процесінің ерекшеліктері мәселелері бойынша ПОҚ үшін семинарлар/вебинарлар өткізу; • инклюзивті білім беру мәселелері бойынша оқытушылар құрамы мен қызметкерлердің біліктілігін арттыруды ұйымдастыру және өткізу, оның ішінде шетелде.
Факультеттер, БББ,ОФИС ТІРКЕУШІ	<ul style="list-style-type: none"> • мүгедектігі бар адамдарды және ЕБҚ бар адамдарды мамандандырылған есепке алуды енгізу, (қабылдау – оқыту-жұмысқа орналастыру- дипломнан кейінгі сүйемелдеу).

